

Syrské války

1. Ptolemaios II. x Antiochos I., který se snažil rozšířit své impérium v Sýrii a Anatolii. První syrská válka byla vítězstvím Ptolemaia. Podle Aristeova dopisu Septuaginta vznikla během panování Ptolemaia II.
  2. Antiochos II. nastoupil v roce 261 př.n.l. a začal novou válku s cílem získat Sýrii. Válka byla uzavřena kolem 253 př.n.l. manželstvím Antiocha s Ptolemaiovou dcerou Bereníké.
  3. Třetí syrská válka začala jednou z mnoha nástupnických krizí, které sužovaly helénistické státy. Bereníké se synem byli zabití. Ptolemaios III. vyhlásil válku Seleukovi II. v 246 př. n. l. Výměnou za mír získal v roce 241 př.n.l. Ptolemaios III. nová území na severním pobřeží Sýrie, včetně Seleukeie Pierie, přístavu Antiochie. Po svém velkém vítězství odešel do Jeruzaléma a obětoval tam podle židovského zvyku. Onias II. podporoval stranu Seleukovců, protože snad udržoval kontakty s velkou židovskou komunitou v Babylonu, a proto nechtěl platit poplatky Ptolemaiovi. Když se Ptolemaios vrátil jako vítěz a Judea zůstala v rukou, jmenoval proto jeho synovce Josefa z rodu Tobiadovců výběřčím daní.
  4. Antiochos III. se obrátil k Sýrii a Egyptu. V létě 217 př.n.l. Ptolemaios IV. porazil Antiocha III. v bitvě Rafie. Velké množství Židů bylo toho názoru, že seleukovská vláda by měla být upřednostňována před egyptskou, protože v posledních letech Judea vážně pocítovala zdanění Tobiadovci.
  5. Antiochos III. podnikl druhou invazi do Sýrie. Po krátkém neúspěchu v Gaze zasadil Ptolemaiovi V. v bitvě u Pania poblíž ústí řeky Jordán drtivou porážku.
  6. V roce 170 př.n.l. dva regenti mladého krále Egypta Ptolemaia VI. vyhlásili válku Antiochovi IV. Ten napadl Egypt.
- Ptolemaios VI. byl následován jeho synem Ptolemaiem VII. Ale Ptolemaios VIII. zabil svého mladého synovce a nastoupil na trůn. Po jeho smrti v roce 116 př.n.l. zanechal království své manželce Kleopatře III. a jejich synovi Ptolemaiovi IX. Mladý král byl vyhnán svou matkou v roce 107 př.n.l. a ona vládla společně s mladším synem Ptolemaiem X. V 88 př.n.l. se Ptolemaios IX. znovu vrátil na trůn a udržel ho až do své smrti 80 př.n.l. Syn Ptolemaios XI. byl po 11 dnech vlády následován nevlastním bratrem Ptolemaiem XII.

Chanuka (ne 22. 12. 2019 – po 30. 12. 2019)

„Stal se tam velký zázrak.“

Povstání **Makabejců** probíhalo od 175 do 140 př.n.l. Vzpouira Židů proti **Seleukovcům** a vnitřní konflikt tradicionalistů proti helénistům. Povstání vedl **Juda Makabejský**. **25. kislevu 164 př.n.l.** byl očištěn chrám a byla založena **Chanuka**. Po Judově smrti v bitvě roku 160 se stal velitelem jeho bratr **Jonatán**. Jonatán pomáhal **Alexandrovi Balasovi** ve válce s **Démétriem I.** Alexandr mu za to udělil titul nejvyššího kněze a guvernéra Judeje. **Démétrios II.** potvrdil Jonatánovi tituly, které obdržel od Alexandra. Balasův generál Diodotos a uzurpátor dal Jonatána zabít, bál se jeho vzestupu. Jonatána následoval jeho bratr **Simon**. V roce 142 př.n.l. Simon získal uznání od Démétria II. jako dík za pomoc v bojích proti Diodotovi.

- „8 Kozel se velice vzmoohl. Když byl na vrcholu moci, zlomil se ten velký roh a místo něho vyrostly čtyři nápadné rohy do čtyř nebeských větrů.
- 9 Z jednoho z nich vyrazil jeden maličký roh, který se velmi vzmáhal na jih a na východ i k nádherné zemi .
- 10 Vzmohl se tak, že sahal až k nebeskému zástupu, srazil na zem část toho zástupu, totiž hvězd, a rozšlapal je.

11 Vypjal se až k veliteli toho zástupu, zrušil každodenní oběť a rozvrátil příbytek svatyně...

8:25 Obezřetně a se zdarem bude jeho ruka Istivě jednat; ve svém srdci se bude vypínat, nerušeně uvrhne do zkázy mnohé. Postaví se proti Veliteli velitelů, avšak bude zlomen bez zásahu ruky.“

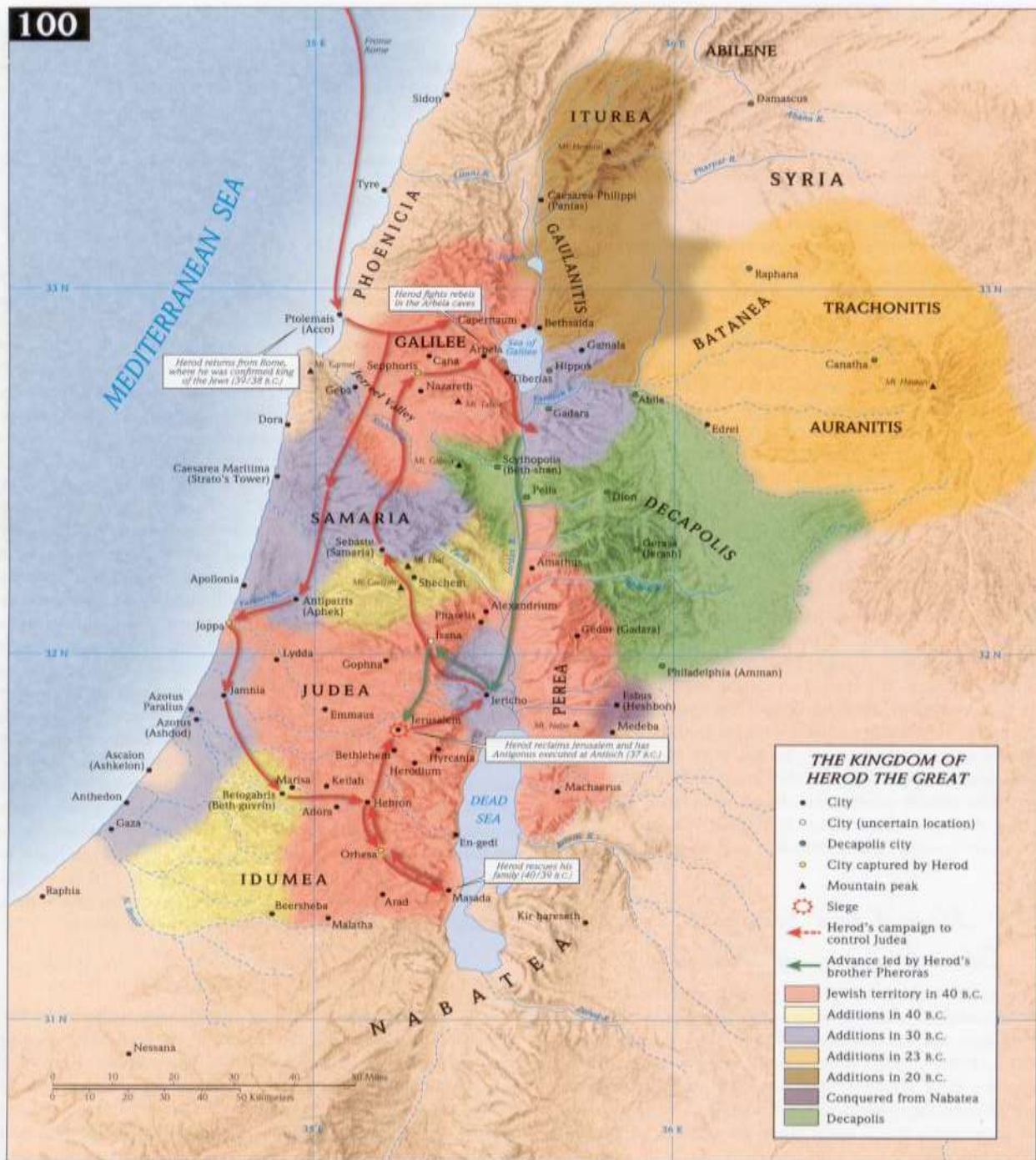
- **Jan Hyrkános I. (135 – 104 př. n. l.)** – Po otci převzal titul nejvyššího kněze a hodnost etnarchy. Nikdy se neprohlásil králem, protože Židé věřili, že jediným králem Izraele by měl být pouze Davidův potomek v přímé linii. **Antiochos VII.** zbouřil roku 134 Jeruzalémské zdi a učinil Hyrkána, který nedávno převzal vedení, svým vazalem. V roce 132 př.n.l. obnovil spojenectví s římskou republikou a získal výměnou tři měst zákaz vstupu pro vojáky Antiocha VII. do Judeje. **Potlačil pro-syrskou vzpouru židovského generála, který zabil jeho otce a pokračoval ve válce nejprve proti Antiochovi VII., pak proti Seleukovi V.** Vybudoval žoldněřskou armádu. 113 př. n. l. **dobyl Samařsko**, zbořil město i chrám, dobyl část **Edómu**, obyvatele dobytých území **donutil konvertovat k judaismu**. Diplomatické kontakty. Začal razit své vlastní mince. Ke konci své vlády stál před mnoha vnitřními neshodami mezi **farizeji a saduceji**.
- **Aristobúlos I.** (104 – 103 př. n. l.) Nemilosrdně pronásledoval farizeje.
- **Alexandr Jannajos** (103 – 76 př. n. l.) – **korunoval se králem**. Na začátku jeho vlády se konala **válka mezi Jannajem a Ptolemaiem IX., Ptolemaiem X. a Kleopatrou III.** Byl podporován Kleopatrou III., pravděpodobně kvůli přítomnosti dvou židovských velitelů v egyptské armádě. Spory mezi saduceji a farizeji vedly k **povstání farizeů proti vládě 95 př. n. l.** Farizeové chtěli ukončit souběžný výkon kněžské a královské moci. Když Jannaj odmítl, vypukla **občanská válka**. Farizeové se spojili dokonce se Seleukovcem **Démétriem III.** Nicméně, povstalci nakonec rozhodli, že bude lepší pro zemi být ovládnut krutým krajanem než Seleukovcem, a připojili se k Alexandrovi, který nakonec triumfoval. Za ukřižování asi 800 svých protivníků farizeů podél jeruzalémských hradeb je Alexandr vzpomínán jako krvežíznivý a krutý tyran. Oblíbená manželka **Salomé Alexandra** (Šlomcijon) (76-67). Zatímco Alexandr upřednostňoval saduceje, **Salome a Hyrkános II. farizeje**.
- **Jan Hyrkános II.** (76 - 67, 63 – 40 př. n. l.) a **Aristobúlos II.** (66 – 63 př. n. l.). Jejich boj o nástupnictví si vyžádal zásah **Gnaea Pompeia Magna**, který dobyl Judeu v roce 63 př.n.l. Nakonec se rozhodl podpořit Hyrkána II., protože věřil, že starší a slabší bratr je pro republiku spolehlivějším spojencem. Aristobúlos se zpočátku zavřel v pevnosti Alexandrium, ale když Římané poslali legie, vzdal se a předal Jeruzalém. Protože mnoho jeho následovníků nechtělo otevřít městské brány, Římané začali obléhat Jeruzalém, což poškodilo město i chrám. **Aristobúlos byl se syny poslán do Říma jako vězeň**; Hyrkános opět převzal roli velekněze, ale politická moc zůstala v rukou Římanů, jejichž zástupcem byl **Antipater**, jmenovaný prokurátorem Judeje. Antipater zachránil C. J. Caesara v Alexandrii a stal se řím. místodržitelem Judska s právem vybírat daně. Syny **Fasaela a Heroda** učinil guvernéry Jeruzaléma a Galilee. Pro-římská politika Antipatra vedla k jeho rostoucí nepopulárnosti mezi zbožnými, nehelenizovanými Židy. Byl otráven. Aristobúlos II. byl otráven, prý plánoval vzpouru. Syn **Alexandr** popraven.
- V roce 47 př.n.l. Gaius Julius Caesar vrátil politickou moc Hyrkánovi a jmenoval jej etnarchou; v každém případě Antipater zůstal opravdovým držitelem moci, V roce 40 př.n.l. království bylo napadeno Parthy, kteří zasáhli ve prospěch **Antigona**, syn Aristobúla II. Velitel Parthů Barzafarnés pozval Hyrkána II. a Fasaela, bratra Herodova, aby vyjednali mír v jeho táboře, a navzdory Herodovu varování, oba přijali, byli vzati do zajetí. Oba byli předáni Antigonovi, který Hyrkána zmrzačil tak, že nemohl dál vykonávat úřad velekněze. Poté byl poslán do Babylonu, kde žil čtyři roky mezi babylonskými Židy, kteří s ním zacházeli s respektem.
- V roce 36 př.n.l., **Herodes** porazil Antigona s římskou pomocí a ten byl popraven M. Antoniem. Herodes pozval Hyrkána II. aby se vrátil do Jeruzaléma, kde byl přijat s velkou úctou. Hyrkánovu neteř Mariamne, dceru Alexandry, si vzal Herodes za manželku. R. 37 př.n.l. byl Herodes jmenován "králem Židů" římským senátem, **Kleopatra a M. Antonius** manželi, Antonius vládcem východu, Kleopatra měla věčné spory s Herodem o území. Hyrkánova syna Aristobúla III. (53–36 př.n.l.) chtěla matka **Alexandra** (dcera Hyrkánova) mít veleknězem. Požádala Kleopatru o pomoc **Aristobúlovi III.**– Herodes ho údajně nechal utopit a veleknězem ustanovil sádokovce **Ananela**, nadále sám dosazoval velekněze ze tří rodin.

Herodes Veliký (73 – 4 př. n. l.)

- Římský senát ho jmenoval Židovským králem (basileus) a v roce 36 př. n. l. vytlačil Antigonu z Izraele. Herodes pak vládl 34 let. Byl silně ovlivněn helénismem, a proto ho konzervativní Židé nepřijali.
- Saduceové ho nenáviděli, protože ukončil vládu starého královského rodu, s nímž byli spojeni mnozí z nich; jejich vlastní vliv v Sanhedrinu byl omezen. Farizejové pohrdali všemi vládci, kteří pohrdali jejich výkladem Tóry.
- Co se týče Říma, měl titul krále spojence (rex socius). Římský klient. Byl osvobozený od placení daní, ale byl podřízený Římu v zahraniční politice a byl nucený podporovat Řím během války.
- Ihned po svém návratu k moci vydal rozkaz vyloučit všechny členy Sanhedrinu, kromě dvou, kteří ho podporovali v procesu vraždy Chizkijáše a jeho spolubojovníků: Šamaj, nasi Sanhedrinu a jeho zástupce Abtaljon. Sanhedrin byl nahrazený královskou radou, do které Herodes jmenoval příbuzné. Velekněz byl pod úplnou Herodovou kontrolou.
- 31 př. n.l. Antonius a Kleopatra prohráli s Octavianem bitvu u Actia, což představovalo druhou hrozbu pro Heroda. Přesvědčil Octaviana, že mu bude loajální. Herodes musel znovu získat Octavianovu podporu, pokud si měl udržet trůn. Herodova vláda byla provázána mnoha jeho bezpečnostními opatřeními, jejichž cílem bylo potlačit opozici jeho lidu, zejména Židů, vůči němu. Herodes rozšířil svou moc, vládl v Judeji, Idumeji, Samaří, Galileji, v pobřežní oblasti Caesarea a tak dále.
- Porazil Nabatejce v roce 31, a zopakoval toto v roce 9. Augustovi se toto nezávislé chování nelíbilo, ale jinak se zdál být velmi spokojeni se svým judským vazalem.
- Herodes dával velkorysé částky darem ostatním vládcům, včetně samotného Říma. Proslavil se mnoha velkolepými stavbami, z nichž nejznámější je přestavba druhého jeruzalémského chrámu (nazývaného též Herodův chrám). Výstavba hlavního komplexu trvala rok a půl, ale některé okrajové stavby byly stavěny během následujících 80 let. V Jeruzalémě postavil velký palác na západní straně města a pevnost Antonia na severní straně chrámu. 28 př. n.l. Herodes v Jeruzalémě postavil divadlo, amfiteátr a hippodrom. Kromě chrámu postavil Herodes vodovod pro Jeruzalém, pevnosti (Masada, Herodium, Alexandrium, Hyrcania a Machaerús), založil také město Caesarea Maritima s velkolepým přístavem. Na počest Augusta přestavěl Herodes Samaří a přejmenoval ho na Sebaste. Stavěl chrámy zasvěcené Augustovi.
- Aby financoval tyto projekty, Herodes využil daňový systém, který silně zatěžoval lidi. Poskytoval z něj však lidu sociální dávky v dobách potřeby, jako byl těžký hladomor roku 25 př. n.l. Herodovy daně získaly špatnou pověst - jeho neustálý zájem o jeho pověst ho vedl k tomu, že dával časté, drahé dary, stále více vyprazdňoval pokladnu království.
- Herodes trpěl celý život depresí a paranoiou. Jen několik týdnů před jeho smrtí Herodes nařídil, aby nad vchodem do chrámu byl umístěn zlatý orel, symbol Říma. Zbožní Židé s hněvem reagovali na zkázu svatého místa pohanskými symboly. Skupina rabínských studentů zničila orla. Byli odsouzeni k smrti tím, že jim byly uříznuty hlavy a dva z jejich učitelů byli upáleni zaživa. Byla to předehra k povstání, které vypuklo krátce po Herodově smrti. Herodes zemřel v Jerichu po neznámé nemoci jménem „Herodovo zlo.“
- Augustus respektoval Herodovu poslední vůli. Herodes Archelaos se stal etnarchou Judeje, Samaří a Idumeje. Co se týče Herodových dalších synů, Herodes Antipas se stal tetrarchou Galileje a Pereje. Filip se stal tetrarchou území severně a východně od Jordánska.

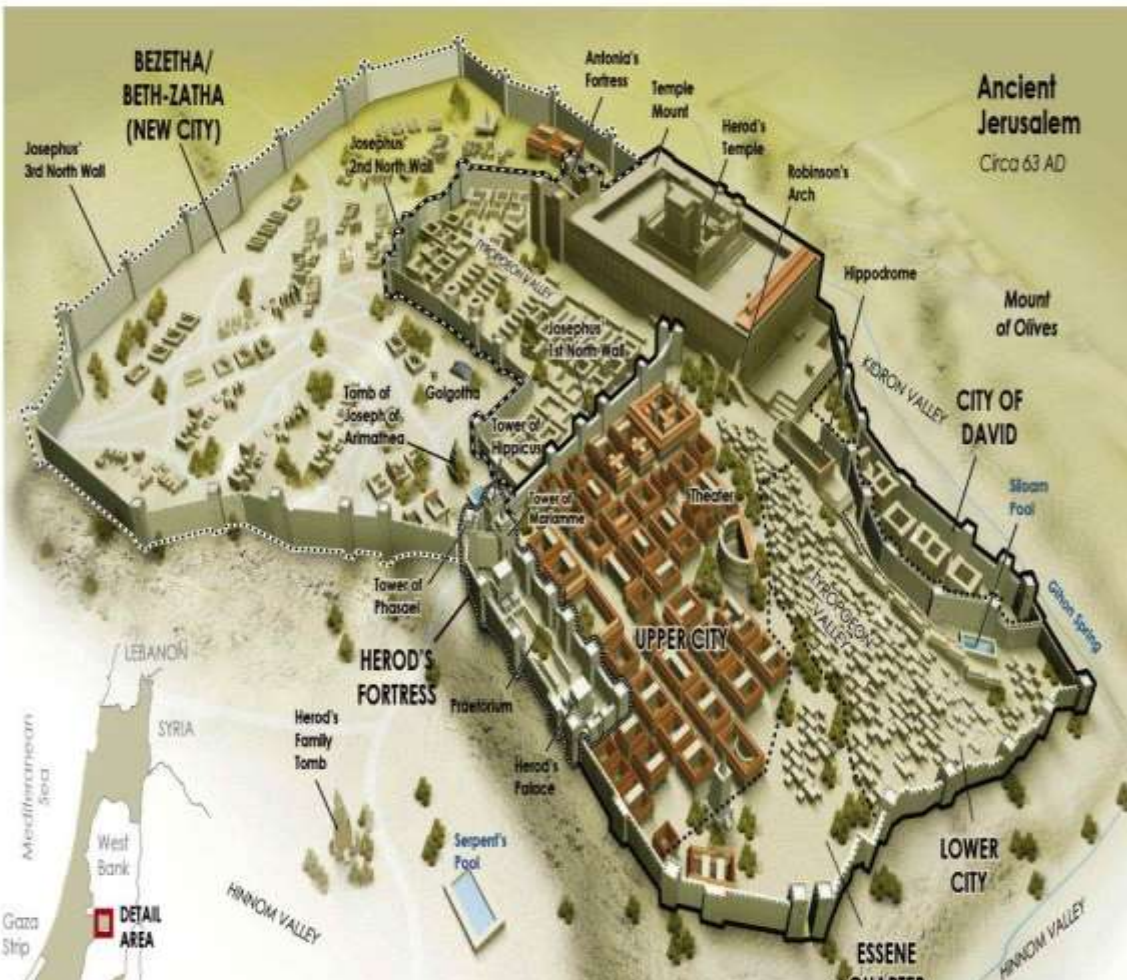

Palestine under the Herods

- Herod the Great's kingdom (37 - 4 B.C.)
- Herod Archelaus (4 B.C. - 6 A.D.)
- Herod Antipas (4 B.C. - 39 A.D.)
- Philip the Tetrarch (4 B.C. - 34 A.D.)
- Decapolis city

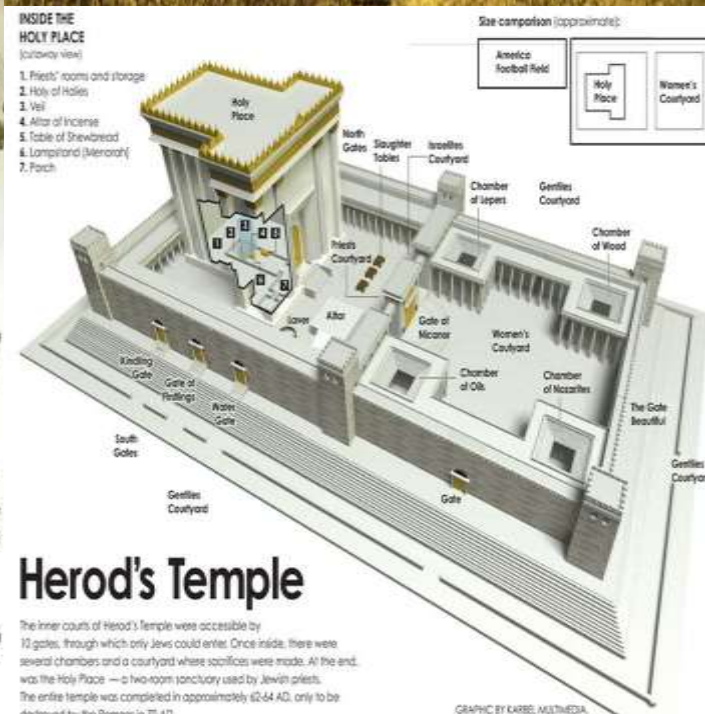

Jerusalem

By 34 BC, under King Herod's rule, ancient Jerusalem went through major redevelopment, crowned with the rebuilding of the Second Temple and a bigger Temple Mount. In 66 AD, the Great Jewish Revolt challenged Roman rule over Jerusalem, resulting in the destruction of the temple and the fall of Jerusalem by 70 AD.

GRAPHIC BY KARBEL MULTIMEDIA, COPYRIGHT 2009 LOGOS BIBLE SOFTWARE

Herod's Temple

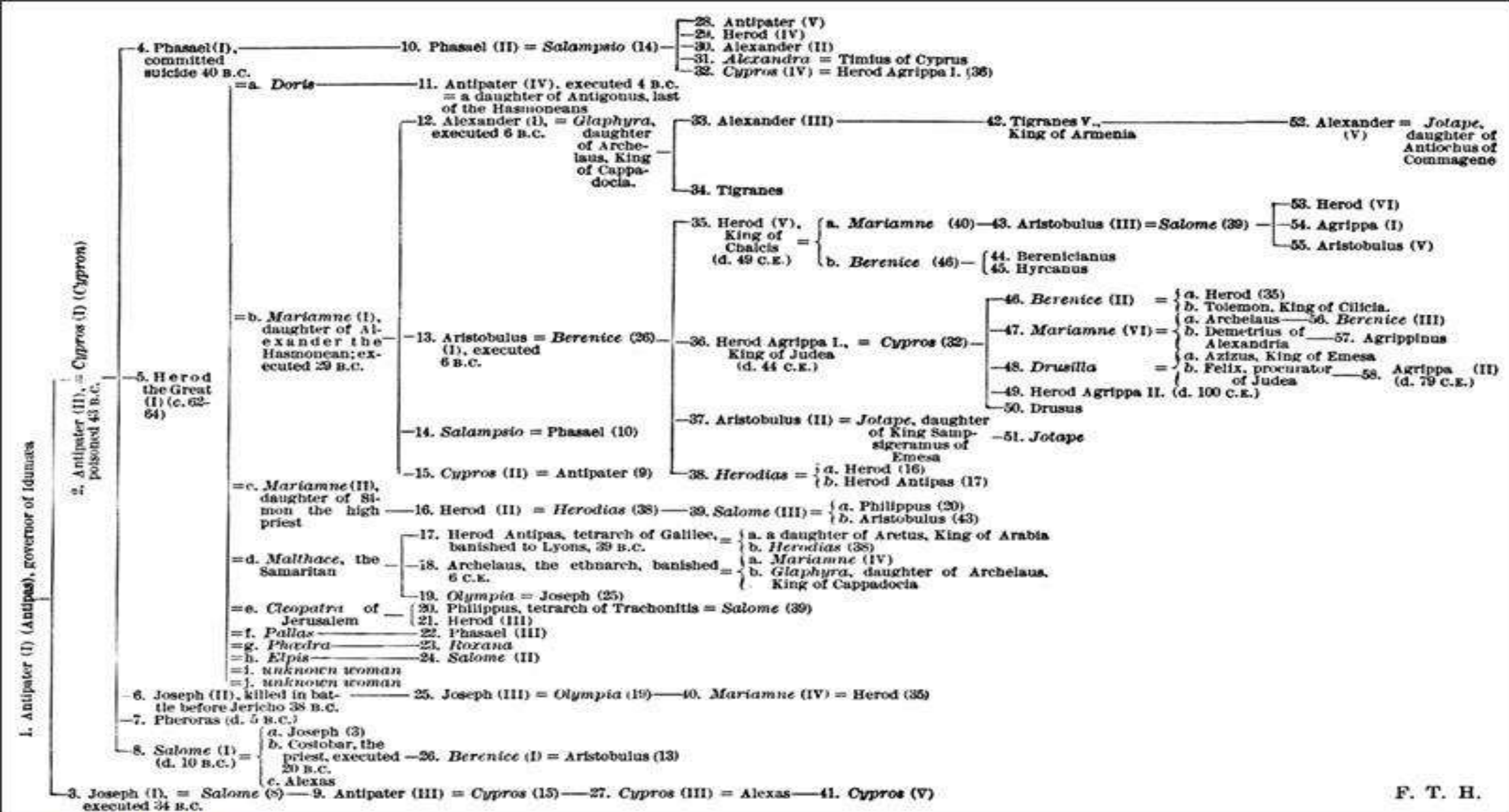
The inner courts of Herod's Temple were accessible by 12 gates, through which only Jews could enter. Once inside, there were several chambers and a courtyard where sacrifices were made. At the end, was the Holy Place — a two-room sanctuary used by Jewish priests. The entire temple was completed in approximately 62-64 AD, only to be destroyed by the Romans in 70 AD.

GRAPHIC BY KARBEL MULTIMEDIA, COPYRIGHT 2009 LOGOS BIBLE SOFTWARE

@BiblePlaces.com

Herodes Archelaos (4 př. n. l. – 6 n. l.)

Herodes Antipas (20 př. n. l. – 39 n. l.)

- **Herodes Archelaos** (4 př. n. l. – 6 n. l.) byl etnarcha Samaří, Judeje a Idumeji, včetně měst Caesareji a Jaffy, při nástupu na trůn nechal zavraždit na 3000 poutníků v Jeruzalémě (Pesach), Antipas intrikoval bezúspěšně proti němu.
- Rozvedl se s **Mariamé III.** (dcera popraveného **Aristobúla IV.** a oženil se s mauretánskou princeznou **Glafyrou**, vdovou po popraveném **Alexandrovi** – proti tomu se zvedl odpor konzervativců – **Augustus** ho raději odstranil a dal Judeju pod přímou římskou nadvládu, proto se konal tzv. Quiriniův census r. 6 n. l.
- **Publius Quinctilius Varus** „uklidňoval“ nepokoje po Herodově smrti, **Juda Galilejský** r. 6 vedl vzpouru proti tomu – zakladatel **zélotů**, poražen a popraven Varem, příbuzní **Menachem Galilejský** a **Eleazar ben Jair** (Masada) – vůdci během první žid. Války
- Varus prohrál 9. n. l. bitvu v Teutoburském lese (Arminius)!
- Antipas vládl Galileji a Pereji. Obě teritoria byla oddělena oblastmi Decapolis (Rekové).
- Vzbouřenci pod vedením Judy Galilejského zaútočili na jeho palác v **Sepforidě** v Galileji a zabrali peníze i zbraně. **Quinctilius Varus**, římský guvernér Sýrie, Sepforis zničil a jeho obyvatelé se prodávali jako otroci. Perea hraničila s **Nabatejci**, kteří měli dlouho neklidné vztahy s Římany i Židy.

Antipas následoval otce jako stavitele. Přestavěl a opevnil Sepforis, Nicméně nejvýznamnější stavbou byla **Tiberias**, pojmenovaná tak k počtě Tiberia, který se stal císařem 14 n. l.
- Antipas se oženil s dcerou nabatejského krále **Arety IV.** Nicméně se zamiloval do **Herodiady**, manželky bratra **Heroda II.** a oženil se s ní (jeho neteř).
- 27/28 n.l. založil vlastní apokalyptické hnutí **Jan Křtitel**, křtil v Jordánu a kázal o brzkém konci a nutnosti obrácení, vystoupil proti tomuto sňatku x popraven, **Salomé** si vzala tetrarchu **Filipa**.
- Antipasův pád byl způsoben Caligulou a jeho synovcem **Agrippou**, bratrem Herodiady. Agrippa byl vychováván v Římě, získal přízeň Tiberia a pak Caliguly, **Caligula** mu udělil po nástupu k moci r. 37 n.l. Filipovu bývalou tetrarchii (mírně rozšířenou) s titulem krále.
- Herodias chtěla, aby Antipas žádal titul krále. Agrippa současně předal císaři seznam obvinění proti tetrarchovi, údajně se spikl proti Tiberiovi se Sejanem (popraven v roce 31 n.l.) a nyní se spikl proti Caligulovi s Parthy. Caligula se rozhodl poslat Antipu a Herodias do vyhnanství do Lyonu roku 39 n.l. Peníze a území Antipovy byly převedeny na Agrippu.

Herodes Agrippa I. (41 – 44 n. l.) a Herodes Agrippa II.

- **Marcus Julius Agrippa** - Marcus Vipsanius Agrippa, přítel Augustův, vítěz od Actia, manžel jeho dcery a otec vnuků, kteří zemřeli
- **Caligula** ho propustil r. 37, dal mu titul král a území Gaulanitis, Auranitis, Batanaeu a Trachonitis, Claudius přidal r. 41 Judeju, Samaří, Chalkis a titul konzula.
- R. 38 se zastával Židů v Alexandrii proti Řekům a Caligulovi – Caligula se prohlásil za boha, nepokoje v Alexandrii, filosof **Filón** vedl poselství do Říma, Řeky vedl řečník **Apión**
- Podle křesťanů pronásledoval ranou církev, uvěznil Petra a dal popravit **Jakuba, syna Zebedeova**, bratra Janova
- **Bereniké**, manželka **Marka Iulia Alexandra**, pak jejího strýce **Heroda z Chalkis a pak Polemona II.**, a později milenka římského císaře **Tita**; Marcus Iulius Alexander byl bratr prokurátora Tiberia Iulia Alexandra a syn **alabarchy Alexandra** (vůdce Židů v Alexandrii, bratr filosofa Filóna)
- dcera **Drusilla** – manžel prokurátor **Antonius Felix** (propuštěnec Claudiovy matky Antonie mladší – dcera Marka Antonia) – vyslychal **sv. Pavla** a poslal ho do Říma
- **Herodes Agrippa I.** měl z manželství s Kypros syna **Heroda Agrippu II.**, který byl při smrti svého otce v roce 44 n.l. stále příliš mladý na to, aby ho následoval jako vládce neklidné Judeje. Z království Agrippy I. byla proto vytvořená římská provincie a byla ovládána římskými prokurátory. Agrippa II. byl také vychovávaný v Římě a udržoval dobré vztahy s císařskou rodinou.
- Byl jmenován jako nástupce svého strýce Heroda z Chalkidy po jeho smrti v roce 48 n.l. jako král Chalkis. Přijal od římského císaře **Claudia** Chalkis a bývalou Tetrarchii Filipovu, tj. krajiny Batanaea, Trachonitis a Gaulanitis, stejně jako oblast Lysania. V roce 54 n.l. obnovil jeho vládu císař Nero: Herod Agrippa II. obdržel města Tiberias a Taricheu v Galileji a Julietu v Pereji s okolními vesnicemi.
- Herodes Agrippa II. se neúspěšně pokusil zabránit židovské válce (66-70 / 73 n.l.) proti Římanům vyjednáváním. Po válce doprovázel římského generála a později císaře Tita do Říma, kde žil až do své smrti. Podle vyobrazení jeho nepřátel žil Herodes Agrippa II. v incestním vztahu se svou sestrou Berenikou.

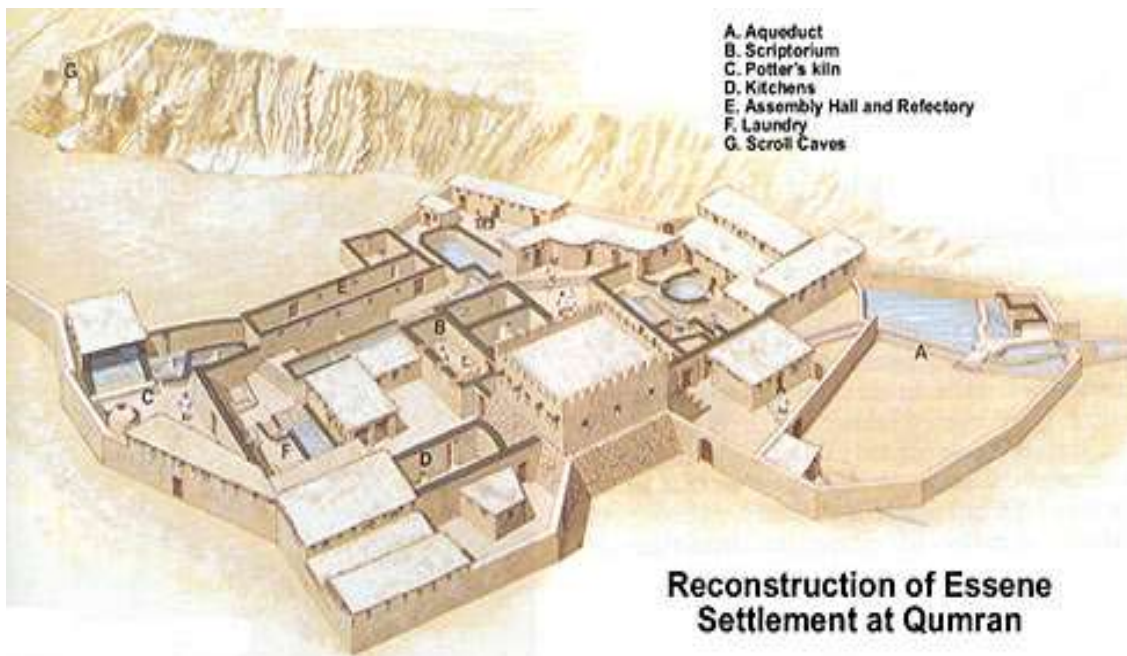
Saduceové a farizejové

- „Izraelské náboženství“ mělo své centrum od výstavby prvního chrámu v Jeruzalémě. Kněží vedli obětní službu. Kněžství bylo úzce spjata s monarchií, kdy **velekněz pomazával krále**. Kněžství zároveň získalo svou legitimitu a podporu od krále, který Izraelce vedl jménem Boha. Proroci stáli mimo tuto zavedenou strukturu a jednali jako morální kritici.
- Obnovení židovské monarchie Peršané nepředpokládali, takže **kněží byli jedinými vůdci**. Objevila se strana Saduceů, jejíž postavení však nezůstalo nesporné. Další skupiny následovaly, včetně předchůdců farizeů, kteří se stali písaři a mudrci. Tito se stali všeobecně uznávanými odborníky ve výkladu Tóry. Tito mudrci - později přezdívaní rabíni - vyvinuli ústní tradici, která byla zaznamenána v Talmudu skládajícím se z Mišny a Gemary ve 3. st. n. l. jako komentář k Tóře písemné.
- **Saduceové patřili k předním a bohatým Židům**, kteří usilovali být vždy v dobrém vztahu s vládnoucí třídou. Měli vliv na fungování jeruzalémského chrámu a na jmenování velekněží. **Mnoho velekněží bylo Saduceji**. Měli také velký vliv na židovské velké shromáždění (sanhedrin). Největšími soupeři Saduceů byli farizeové, kteří byli převážně členy střední třídy. Často jsou Saduceové popisováni jako konzervativní a farizeové jako pokročilejší. **Saduceové uznávali jediné psanou Tóru a odmítali Ústní Tóru, proroky, spisy**. Proto na rozdíl od farizeů a většiny Židů té doby odmítli víru v anděly a demony, stejně jako víru v život po smrti: **nevěřili v nesmrtelnost duše, ani ve fyzické vzkříšení na konci světa**. Za římské okupaci Judeje se snažili mít co nejlepší kontakt s Římany aby chránil jejich sociálních výsady. Když byl Jeruzalémský chrám, zničen, Saduceové ztratili moc a rychle zmizeli z historie.
- z řec. Φαρισαίος farisajos, hebrejsky פְּרִישִׁים - peruším, oddělení
- Vznik z anti-helénistického židovského hnutí **chasideim** (“zbožní”), které vzniklo během vlády Antiocha IV. (175 - 164 př.n.l.), objevily se různé židovské skupiny.
- Farizejové byli proti vládnoucí dynastii Hasmonejců a odmítli přísahat i věrnost králi Herodovi Velikému. Byli podporováni královnou Salome Alexandrou. Po její smrti vypukla občanská válka mezi dvěma jejími syny, která vedla roku 63 př. n.l. k římskému dobytí a ztrátě nezávislosti Judeje.
- **Domnívali se, že Tóra byla předána Mojžíšovi dvěma způsoby: nejen v písemné formě, ale také v ústní (tradice)**. Farizejové zdůraznili absolutní poslušnost Tóře, **ale kritizovali příliš doslovnou interpretaci textů Tóry** saduceji a eseji. Pečlivě dodržovali rituální pravidla a čistotu. Často to byli vykladači zákona a učitelé. Zasedali v Sanhedrinu, kde oponovali saduceům.
- Cílem farizeů bylo překonat chrám tím, že každodenní život posvětili dodržováním halachy. Halacha je sbírka zákonů odvozených z písem, což vyústilo v oddanost studiu a diskusi, stejně jako její aplikaci v životě.
- Dalším klíčovým bodem rabínské doktríny se stala **sociální spravedlnost, jednota všech lidí a očekávání spásy izraelského lidu a všech lidských bytostí. Očekávali založení království Božího na zemi a příchod Mesiáše**.

Esejci

- Esejci – z aramejského hesí'im ("zbožní").
- **Svitky od Mrtvého moře, 1947 - 1956:**
  - Biblické texty - obsahují celé knihy nebo pasáže Starého zákona
  - nebiblické texty
  - nebiblické texty odkazující přímo na Bibli - obsahují mimo jiné targúmy, řecké překlady, apokryfy a komentáře k jednotlivým biblickým knihám
  - nebiblické texty, které přímo nesouvisejí s Bibli - obsahují různá ustanovení a pokyny týkající se komunity žijící v Kumránu (např. **Řád Jednoty, Řád sboru, Damašský spis, Válečný řád, Měděný svitek**)
- Mnohé texty se shodují s textem **Septuaginty**, která byla až donedávna často považována za pokleslý překlad. Kumránské svitky však ukázaly, že Septuaginta je dost věrným překladem - ovšem jiné předlohy, než ze které vycházeli **masoreti** (a dnešní vydání **Tanachu**).
- Esejci vedli přísný společný život . Mnozí žili v celibátu. Zachovávali kolektivní vlastnictví, volili vůdce, aby se staral o zájmy skupiny. Také jim bylo zakázáno přísahat a obětovat zvířata. Byli vegetariáni. Nevlastnili otroky ani neobchodovali. Začali den modlitbou čelem ke slunci, pracovali v mlčení až do jedenácté hodiny, kdy se oblékli do plátna, omyli se a teprve po této koupeli vstoupili do jídelny. Pokrm mohli sníst pouze po požehnání knězem. Pak pokračovali ve své práci až do večera, kdy se společně sešli k dalšímu jídlu. Přijímali děti nebo mladé lidi. Po třech letech noviciátu, které se skládalo z testů a po složení přísahy se připojili nováčci ke komunitě. **Vyznávali nesmrtelnost duše, poslední bitvu mezi syny světla a temnoty, odplatu za dobro a zlo, vzkříšení, poslední soud a konec světa. Věřili v mesiáše „krále Židů“, který by je osvobodil zbraněmi od pohanského jha, aby mohli vybudovat pozemské království Hospodinovo a v nejvyššího kněze, konkrétně mesiáše Áronova.**

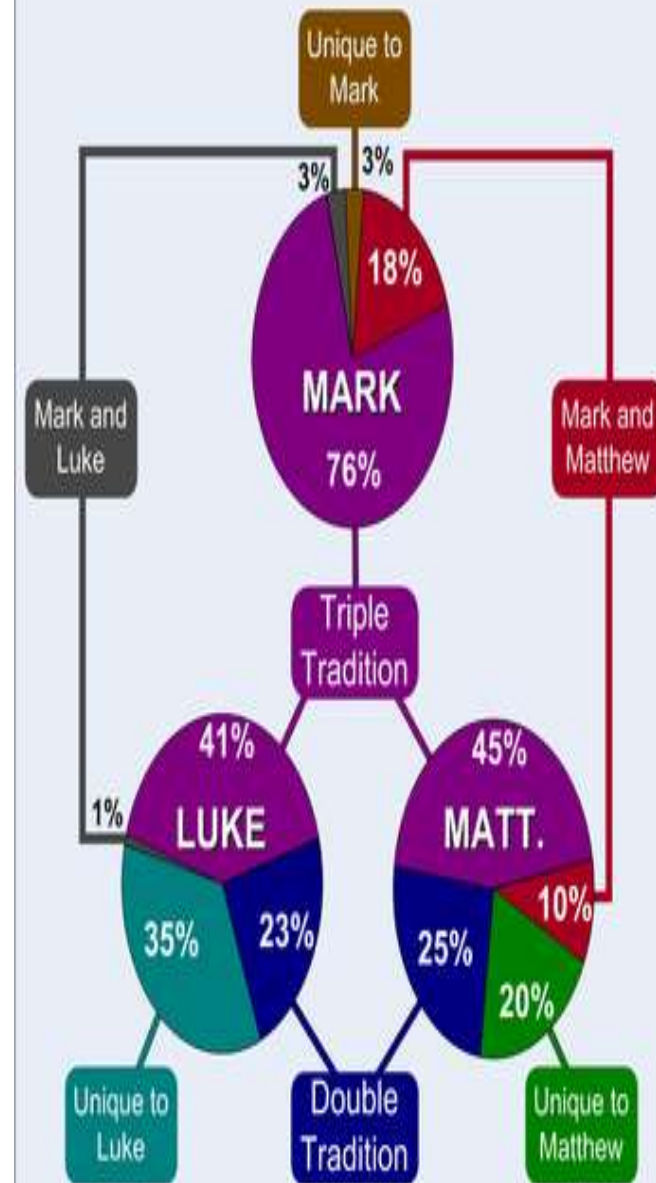

Historický Ježíš - The Jesus Quest

- **Vědecká rekonstrukce Ježíšova života** založené na metodách používaných historiky, včetně **kritické analýzy evangelických textů jako primárního zdroje** pro historickou biografii Ježíše, s **přihlednutím k historickému a kulturnímu kontextu, ve kterém žil.**
- **„Synoptická otázka“** je otázkou specifického literárního vztahu mezi třemi synoptickými evangelií - tedy otázkou, co se týče zdroje nebo zdrojů, na nichž záviselo každé synoptické evangelium, když bylo napsáno. Texty tří synoptických evangelií se často velmi úzce shodují, a to jak v citacích, tak ve vyprávění.
- **Konsensus o Ježíši: křest a ukřižování**
- Další možné historické prvky: Ježíš byl galilejský Žid, který se narodil mezi 7 a 2 př.n.l. a zemřel 30–33 n. l. Ježíš měl učedníky, způsobil pozdvižení v chrámu, mluvil aramejsky a mohl mluvit také hebrejsky a řecky. Po jeho smrti jeho učedníci pokračovali v činnosti a někteří z jeho učedníků byli pronásledováni. Hlavním tématem jeho učení bylo **Království Boží**, chápáné jako sféra Boží vlády, ve které se každý může ocitnout změnou svého života, tj. (řecky) **metanoie**. To je pokání a změna životních postojů: **„Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.“ Nebudeš se mstít synům svého lidu a nezanevřeš na ně, ale budeš milovat svého bližního jako sebe samého.** (Lv 19,18).
- Originální křesťanské tituly: Syn Davidův, Mesiáš, „Syn Boha“, Velekněz, Syn člověka, Kyrios, Beránek Boží, Logos, Druhý nebo poslední Adam...
- **Christologie** (z řečtiny Χριστός Christós a -λογία, -logia), doslova „chápání Krista“, je studium Ježíše Krista. Studuje lidskost a božství Ježíše Krista a vztah mezi těmito dvěma aspekty a úlohu, kterou hraje ve spáse.
- **Evangelium Janovo** se distancuje od Ježíšovy historické osobnosti a obsahuje již rozvinutou christologii, která Ježíše považuje za božský Logos. Čtvrté evangelium tak zdůrazňuje vztah mezi Otcem a Synem, vytvářejíc základ dogmatu Nejsvětější Trojice. Janovo evangelium odráží současný konflikt raného křesťanství a judaismu. Farizejové jsou prezentováni negativním způsobem, zatímco Židům dokazuje, že jsou proti křesťanství.
- Ježíš byl ukřižován v pátek. Synoptici považují 15. den měsíce nisan, den židovského svátku Pesach, za datum Ježíšovy smrti, podle čtvrtého evangelia byl Ježíš ukřižován odpoledne 14. nisanu. V den židovské Paschy slavili Velikonoce kvatordecimáni. Stalo se tak 7. dubna roku 30 a nebo 4. dubna roku 33 n. l.
- Židé tvrdí, že Ježíš nenaplnil proroctví, nepostavil Třetí chrám (Ezechiel 37: 26–28), neshromáždil Židy zpět do Izraele (Izajáš 43: 5–6), nepřinesl světový mír (Izajáš 2:4) a nesjednotil lidstvo pod Bohem Izraele (Zachariáš 14: 9)

Relationships between the Synoptic Gospels

Ottaviano Augusto: 31 a.C. - 14 d.C.

Territori appartenenti a Roma prima del 31 a.C.

Annessioni e conquista di Ottaviano:

- dal 31 al 19 a.C.
- dal 19 al 9 a.C.
- dal 9 a.C. al 6 d.C.

Regni clienti di Roma con Ottaviano:

Fortezze legionarie: nel 6 d.C.